

Armas sõber!

Kevad on saabunud Bangkokki. Veidi jahedama talve järel on õhk jälle pea talumatult lämbe ja niiske, siiski on kõik puud ja põõsad täis kirkavärvilisi, kohevaid heleroosaid või kollaseid õisi, kuigi kogu maa alles ootab esimesi värskendavaid vihmaseid. Nädal peale ülestõusmispühi tähistatakse siin kohalikku uue aasta algust *songkrani* veefestivaliga, mis kulmineerub kõikjal tänavatel peetava mitmepäevase veesõjaga nagu ka Myanmaris kogunud oleme. Jahutav vesi on praeguses kuumuses väga teretunud, isegi kui see ämbritäiena ootamatult kaela sajab.

Aasta algas meie jaoks intensiivse ja mõnusa ajude ragistamisega. Läksime nimelt üheks kuuks tai keelt õppima ja mitte nii lihtsalt ajaviiteks, vaid see oli ikka tõsine töö, sest kogu õpe toimus keelekümbeluse meetodil tai keeles, igal tööpäeval kolm tundi. Tulime koju tossavate peadega, kuid üllatavalt hakkas õpitu päris hästi külge ja kuu ajaga jõudsime omandada väga palju. Nüüd on natuke lähedam ja kodusem, kui saab tai keeles taksojuhile koduteel suunajuhiseid anda ja toitu tellida.

Jaauari lõpp oli Bangkokis väga puna-roosa. Palju suuremalt kui lääne uut aastat, võeti vastu alanud jäneseaastat. Kõikjale kaubanduskeskuste ette ja siseruumidesse oli üles seatud jäneste või lihtsalt teemavärvides kaunistusi, mille ees usinalt poseeritakse.

Üksi tööreisil Indias

Saabusin paari nädala eest Indiast Manipuri osariigist, kus käisin sõlmimas esmast tutvust Manipuri luterliku kiriku esindajatega. Oleme olnud kiriku piiskopiga ühenduses eelmise aasta lõpust alates ning tutvumine nendega on sarnaselt Indoneesia reisile jätk uute partnerite otsingule Kagu-Aasias, et saaksime oma tööd siin jätkata isegi kui Myanmaris töö veel mõnda aega pausil on.

Manipur asub Kirde-Indas ja on ühendatud India emamaaga väikese maaribaga, mis sirutub üle Bangladeshi. Pole siis ime, et inimesed ei meenuta välimuselt üldse indialasi (kuigi sellist ühtset "indialaste" nähtust ei olegi muidugi olemas, on ju India nii tohutult suur ja mitmekülgne ja -näoline!) ning kohalikud ise kutsuvad end üldistavalt mägihõimudeks.

Kui sinna minnes arvasin, et olen elu mitmekülgsest Kagu-Aasias juba palju näinud ning kujutlesin, et sarnasus Myanmariga on tõenäoliselt küllaltki suur, oli Manipur siiski omanäoline: aastaajast sõltuvalt väga tolmune ja kuiv, mäGINE ja nii tänavapildi kui

inimeste nägude poolest kuidagi rõõmutum. Esmalt Myanmar ning nüüd Tai on meid naeratustega tõeliselt ära hellitanud!

Algse plaani kohaselt pidime esimesele külaskäigule Manipuri minema muidugi kahekesi. Olime piletid juba detsembris ära ostnud ning hakkasime aegsasti viisast taotlema, kuid kui minu viisa saabus ühe päevaga, tuli Joona viisa kohta mõni päev hiljem teade, et taotlus on tagasi lükatud. Arvame, et erinevuse tekitas Joona ausus märkida oma ametiks misjonär, samas kui mina end õpetajaks nimetan ja pean. Hoolimata sellest, et ka Joona enda ametiks teistkordsel taotlusel õpetaja märkis, lükati ka see taotlus tagasi. Kolmas kord, ning sel korral saatkonnas kohapeal käies, selgus lõplikult, et Joona sellele reisile minna ei saa. Kuigi algselt ei meeldinud mulle mõte üksi minekust sugugi, ei olnud selleks mingeid takistusi peale enda irratsionaalse hirmu astuda välja oma mugavustsoonist: et pean kõik oma toidu ise ära sööma ega saagi asju, mis mulle ei maitse Joonale anda; et pean ise ette tulevaid ootamatuid väikseid palvusi pidama ning Joona ei hoiu kogu vaimulikku teenimist oma õlul; et pean finantsalased läbirääkimised ise pidama; et pean kuskil tundmatus kohas üksi hotellis olema; et pean lootma kõiges üksnes iseendale.

Muigan muidugi seda kirjutades, sest neid väikeseid ülesandeid ei saa isegi hea tahtmise juures katsumusteks nimetada, kuid mainin seda pigem inimloomuse huvitava tahu ilmesutamiseks, mis esmalt tahab keelduda kõigist kogemustest, mis ei ole tuttavlikud ja etteamatavad, tagantjärele ei saa me aga

Nädalase Manipuri reisi jooksul koolitas Helene kahes linnakeses pühapäevakooliõpetajaid ja kohtus kiriku eri valdkondade juhtidega. Õppijate vastuvõtt oli väga soe ja huvi lisakoolituse vastu suur, kuna õpetajatel puudub pedagoogiline ettevalmistus ning hetkel puudub kirikul võimekus oma vabatahtlikele täiendkoolituse pakkumiseks. Vajadus koolituste järele on aga väga suur nii õpetamismetoodikate, õpetamise mõtestamise kui näiteks luterliku teoloogia vallas. Esmakülastuse eel on keeruline saada teavet õppijate arenguvajadustest, mistõttu on esmane koolitus alati katsetamine ja üksteise tundmaõppimine. Olulisim on oskus kuulata ja kaardistada koguduse vabatahtlike küsimused ja arenguvajadus, samas pakkuda ka tööriistu, mida õpetajad oma töös vajavad. Keskendusime sel korral eelkõige sellele, kuidas muuta tunnind meetodite poolest mitmekülgsemateks ning enam seotuks laste endi küsimustega.

Loodame minna tagasi kahekesi juba aasta teises pooles.

All pildil Helene ja osa koolitusel osalenud pühapäevakooliõpetajatest Moreh Immanueli kiriku ees. Olin üllatunud, kui palju on erinevalt Eestist ja Soomest pühapäevakooliõpetajateks noored mehed.

Pühapäevakooliõpetajad Moreh Immanueli kirikus. Esiplaanil olevad trummid on aktiivses kasutuses kirikulaulude saatmiseks. Samasuguseid veidi melanhoolseid ja venivaid meloodiaid oleme kuulnud ka Põhja-Myanmari kogudustes.

enam arugi, mis meid algselt selle sammu juures kohutas. Mind inspireerivad tohutult inimesed, kes astuvad südikalt vastu välja-

kutsetele töö- ning isiklikus elus ning julgevad proovida harjumuspäratut. Usun teiste ja enda puhul inimese võimesse kasvada arengut toetavas keskkonnas suundades, kuhu ise ehk ettegi ei osanud kujutada. Nii et tagantjärele olengi hoopis tänulik, et olin olude sunnil tõugatud olukorda, kus pidin praktiseerima seda, mida sõnades ülistan ning kogesin, et sain suurepäraselt hakkama. Vajame kõik neid olukordi, kus võime enda üle põhjusega julgelt uhked olla.

Kultuurierinevustest ka

Reisi ajal mõtlesin isikliku ruumi eri tasanditele ja nende erinevustele kultuuriti. Viibisime kaks päeva India-Myanmari piirilinnas Morehs, kus esimesel ööl segas mu und terve öö (ja ma ei tee nalja ega liialda!) ühest naabermajast kostuv traditsiooniline laul, kus eeslaulja leelotab sõnu mikrofoni ning kohalolijad laulavad kaasa, saatjaks monotoonne trummitagumine. Olin üpriski nõrduinud, et ei saanud vajalikku puhkust peale pikka reispäeva üle aukliku-lookleva mägittee, kuid leebusin siiski hommikul, kui kuulsin, et selles majapidamises oli keegi surnud. Kohaliku kombe kohaselt peetakse lahkunud juures terve öös valvet, mille ajal lähedased ja sõbrad lahkunuga hüvasti jätavad. Ka järgmisel ööl jäi uni üürikeseks, kuna ärkasin kl 4:30 lähedalasuvast minaretist kostva kutse peale moslemite hommikupalvusele, millele sekundeeris kuskilt kristlikust vabakogudusest läbi ruuporite kostuv ülistusmuusika, millele järgnes 40 minutit kestev emotsionaalne jutlus-palvus. Võib-olla oleksin olnud tolerantsem, kui oleksin eelmisel ööl magada saanud, aga mõtisklesin sügavalt selle üle, et privaatsfäär pole mitte vaid füüsiline, vaid ka heliline ruum ning tundsin, kuidas seda vaikse ruumi vajadust korduvalt rikuti.

Teine hetk kultuurilisi erinevusi kaaluda saabus, kui algas kahepäevane pühapäevakooliõpetajate koolitus Churachandpuri linnakeses. Oli esmaspäev, kell oli alles veidi üle kümne hommikul, kuid juba oli selja taga neli tundi autosõitu nüüd vastupidises suunas üle mägede, millest toob üle vaid väga auklik ja käänuline tee. Istusin minu tutvustamise hetkeks oma veel tundmatute õpilaste ees, olin uimane ja mitte vaid kuumas autos loksumisest, vaid oli juhtunud see, mille eest Indias käijad ikka hoiatavad ehk kõht oli korralikult korrast ära. Virgusin võpatusega oma unelusest, kui piiskop kõnepuldust vist teise mind tutvustava lausena ütles, et hilinesime koolitusele, sest Helenet vaevab kõhutõbi (ja ta täpsustas!), mille tõttu pidime teel kaks peatust tegema. Kõik täiesti õige,

kuid mõtlesin siiski, endal nägu piinlikusest kätse peidetud, et avatus väiksemate detailideni ei ole igas olukorras tingimata vajalik. Kuid see ei ole veel kõik! Seda tillukest tervislikku seika mainiti ka kaks päeva hiljem mind pidulikult koolituse eest tänades!

Kutse kõigile

Paljud luterlikud kirikud, kellega siin koostööd teeme, on väga noored. Kõrvaltvaatajatena märkame kiriku igapäevaelus nii värskuse ilu, kuid ka eneseotsingute ja kasvu pingeid, mis – samamoodi nagu inimelus – ei lõpe ka küpsedes, vaid võtavad üksnes üha uusi vorme.

Joona külastas märtsi alguses Myanmarit, kus pidi osalema meie sõprade pastor Jamesi ja pastor Moosese piiskoppideks ordineerimise jumalateenistusel. Kirik, kus nad teenivad, tähistas oma 25-aastapäeva ning samal päeval ordineeriti vaimulikuks viis ja diakoniteks kuus noort meest. Uued piiskopid jäid aga ametisse asetamata kirikut toetavate välisorganisatsioonide nõuandest, sest Mooses on praeguse piiskopi poeg ning James tema väimees. Kerkib paratamatult küsimus, kas on õige teha koostööd ja toetada kirikut, kus juhtivatele positsioonidele asetatakse oma pereliikmeid? Kas teha koostööd, kui kiriku tegevus hõlmab vaid üht klanni ja teotab olemasolevaid võimustruktuure hõimu sees? Kuivõrd on samas õige väljastpoolt dikteerida, kuidas kirik oma elu peaks elama ja ehk võiks lihtsalt olla rahul selgitusega, et keegi muu, kui oma lähimad sugulased, ei kvalifitseeru vastutusrikaste ülesannete hoidmiseks? Korruptsiooni või vägivalla vastu selle eri vormides peame alati seisma, kuid mida aktsepteerida kui kiriku paratamatut kasvufaasi? Kust algab lahknevus kohalike-kontekstuaalsete ja üldkiriklike kommete vahel, mida ei tohiks vaikides aktsepteerida? Need küsimused ei puuduta kõik mainitud kirikut, vaid on meie päris küsimused lähiaastate koostööst siinsete erinevate koostööpartneritega.

Uues testamendis näeme, kuidas noor kristlus murdis välja ühe rahvusega seotud kitsast religioosest identiteedist. Kristliku "usulahu" ainulaadne sõnub rõhutas ja rõhutab jätkuvalt iga inimese kuulumist valitute hulka tema taustast või päritolust hoolimata. Ka tänapäeval kutsub sõnum Jumala armastusest meid loobuma jaotusest õigeteks või valedeks usklikeks, vaid rõõmusõnumit kuulutatakse, et igaüks, kes usub, võiks saada kingituseks elu kogemise Jumala armastuse horisondil. Ka meie isiklik lootus võiks olla, et Jumal oma headuses vaataks üle meie eksimuste ja tegematajätmistele ning kuulutaks meid endi omadeks, tema armastuses olevateks. Oleme kõik veel teel ja seega poolikud, kuid mitte sihi või lootusetu, vaid üksteist toetamas, nõu küsimas, kuulamas ja teineteise eest palvetamas.

Rõõmu ja rahu soovides

Helene ja Joona

Myanmari luterlikus kirikus (MLC), kus tähistati 25ndat tegutsemisaastat, ordineeriti märtsis ametisse uued vaimulikud ja diakonid. Palvetame neile teenimiseks tarkust ja rõõmu.

Ülal pildil poseerib Helene ühe koolitusel osalejaga zou hõimu rahvariites, millesse kuulub suurem osa vastuvõtvaast Manipuri luterliku kiriku liikmetest. Teisel pildil Chura-chandpuri pühapäevakooliõpetajad.

Paremal poseerib Joonas armsate Yangoni sõprade, meie koostöökiriku presidendi Martini ja tema naise Maryga.

Eestpalve ja tänu

- * Oleme tänulikud rahulikult sujunud ja igati õnnestunud Manipuri ja Myanmaris reiside eest.
- * Palvetame tarkust uuteks koostöösuheteks Indias ja Indoneesias ning et leiaksime uusi viise, kuidas jätkata kirikute toetamist Myanmaris praegustele oludele vaatamata.
- * Palvetame osaduse ja ühtsuse rõõmu kõigile kristlastele üle kogu maailma ning tundlikkust ja tarkust, kuidas teineteise autonoomiat austades kristlikus teineteisemõistmises koos teenida.

Rakverest pärit Helene ja Soome päritoluga Joonas on Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja Soome Luterliku Evangeeliumiühingu misjonärid. 2019. aasta augustis läkitati nad tööle Kagu-Aasiasse, Myanmarisse. Maailm on kiires muutumises ning tänaseks on Helene ja Joonas tööpõld laienenud. Uue tööperioodi alguses toimuvad läbirääkimised koolituskoostöö alustamiseks Indoneesias, kuid otsitakse jätkuvalt võimalusi koostöö jätkamiseks Myanmaris luterlike kirikutega. Helene ja Joonas elavad praegu Bangkokis.

Kas sooviksid saada sõbrakirja oma e-postkasti?

Kirjuta Helenele aadressil helenetoivanen@gmail.com

Kas soovid toetada EELK välismisjonitööd tööd Myanmaris ühekordse annetuse või püsikorraldusega?

Annetused on oodatud EELK Misjonikeskus välismisjonikontole

Saaja: EELK Misjonikeskus, konto nr: EE292200221071313929.

Kas soovid olla meie tegemistega kursis sotsiaalmeedia kaudu?

Oleme leitavad Instagramis Toivasetmissio ja Facebookis Toivaset Missio.